

Jakov SABLJIĆ (Osijek) & Mirjana MIJIĆ (Osijek)¹
Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
jsabljic@ffos.hr

METODIČKA OBRADA JEDNE LIRSKE PJESME I NJEZINE PARODIJE

Vesna Parun u hrvatskim je udžbenicima/čitankama za srednje škole obvezatno zastupljena svojom antologijskom pjesmom „Ti koja imaš nevinije ruke“. Ta je pjesma intimna ispovijed napaćene ženske osobnosti koja se odriče vlastite sreće zbog voljenoga muškarca. Paruničinu pjesmu moguće je povezati s lirskim naslovom Brune Andrića „Ti koja imaš ruke nevinije od mojih“. Posrijedi je književna parodija u kojoj je vrlo važan efekt komičnoga i humorstičnoga. Kod Andrića se ludizmom, alogičnošću te jednostavnim i kolokvijalnim rječnikom ironizira egzistencijalna situacija iznesena kod Parun – osjećajna zanesenost lirskog subjekta zbog ozbiljne i nesretne ljubavne sudbine opisane uzvišenim stilom. Na taj način kod Andrića se izražava drugačiji stav prema ljubavi, naglašenoj emocionalnosti, dramatizaciji ljudskih odnosa i raskošnom stilu. Odnos opisanih pjesama pogodan je za intertekstualno tumačenje u nastavi književnosti. Povezivanjem dviju pjesama, njihovim uspoređivanjem na razini teme, motiva, forme, stila, jezika i lirskog subjekta omogućuje se bolje razumijevanje specifičnosti svake pojedine pjesme. Pored toga, tandemska interpretacija učenicima je zanimljiva jer sami odlučuju što im se više sviđa, original ili parodija. Takvim međuknjiževnim tumačenjima kanonsko se djelo demistificira, širi se krug njegovih značenja aktualiziranjem u novom kontekstu, a učenici se istodobno upoznaju sa suvremenim pjesništvom.

Ključne riječi: *Vesna Parun, Bruno Andrić, parodija, međuknjiževno tumačenje, metodički pristup pjesmi*

¹ Autor dijela rada pod rednim brojem I. je dr. sc. Jakov Sabljic, znanstveni novak-viši asistent na osječkom Filozofskom fakultetu. Autorica dijela rada pod rednim brojem II. je Mirjana Mijic, studentica hrvatskoga jezika i književnosti na osječkom Filozofskom fakultetu.

I.

Uvod

Iz samog je naslova vidljivo da će se u radu ponuditi analiza i metodička realizacija pjesničkoga predloška i njegove parodije. Naravno, posrijedi je u nastavi književnosti nedovoljno rabljen način usporedne interpretacije pa će se konkretnim prijedlozima pokušati nadoknaditi propušteno. Naime, antologijsku pjesmu Vesne Parun „Ti koja imaš nevinije ruke“ moguće je povezati sa sličnoimenim lirskim naslovom Brune Andrića „Ti koja imaš ruke nevinije od mojih“. Potonji je naslov u izravnoj intertekstualnoj vezi s Paruničini-
nim te puno značenje i zanimljivost zadobiva u kontekstu poznavanja pjesme
kojom je inspiriran.

Fokusirani lirski tekstovi usporedivi su s obzirom na temu, motiv, formu, jezik, stil te položaj i ulogu subjekta. Zato je prije nastavne aktualizacije pjesničkih predložaka nužno izdvojiti pojedine elemente u odnosu na dotične razine interpretacije te utvrditi njihove sličnosti i razlike. U prvom se dijelu rada analiziraju stihovi Vesne Parun, a potom oni Brune Andrića na osnovi već nabrojanih instancija – tema, motivi, stil, jezik, forma, lirski subjekt. Nakon toga, u drugom dijelu rada, slijedi metodički prijedlog za nastavni dvosat. Za prvi sat podastire se tijek obrade temeljene na interpretaciji izvorne pjesme. Za drugi pak sat navodi se tijek nastave zasnovan na interpretaciji Andrićeve parodije usporedbom dviju pjesama.

Interpretacija pjesme Vesne Parun

Vesna Parun: *Ti koja imaš nevinije ruke*
(genotekst)

Ti koja imaš ruke nevinije od mojih
i koja si mudra kao bezbrižnost.
Ti koja umiješ s njegova čela čitati
bolje od mene njegovu samoću,
i koja otklanjaš spore sjenke
kolebanja s njegova lica,
kao što proljetni vjetar otklanja
sjene oblaka koje plove nad brijegom.

Ako tvoj zagrljaj hrabri srce
i tvoja bedra zaustavljaju bol,
ako je tvoje ime počinak
njegovim mislima, i tvoje grlo
hladovina njegovu ležaju,
i noć tvojega glasa voćnjak
još nedodirnut olujama.

Onda ostani pokraj njega
i budi pobožnija od sviju
koje su ga ljubile prije tebe.
Boj se jeka što se približuju
nedužnim posteljama ljubavi.
I blaga budi njegovu snu,
pod nevidljivom planinom
na rubu mora koje hući.

Šeći njegovim žalom. Neka te susreću
ožalošćene pliskavice.
Tumaraj njegovom šumom. Prijazni gušteri
neće ti učiniti zla.
I žedne zmije koje ja ukrotih
pred tobom će biti ponizne.

Neka ti pjevaju ptice koje ja ogrijah
u noćima oštih mrazova.
Neka te miluje dječak kojega zaštitih
od uhoda na pustom drumu.
Neka ti miriši cvijeće koje ja zalijevah
svojim suzama.

Ja ne dočekah najljepše doba
njegove muškosti. Njegovu plodnost
ne primih u svoja njedra
koja su pustošili pogledi
goniča stoke na sajmovima
i pohlepnih razbojnika.

Ja neću nikad voditi za ruku
njegovu djecu. I priče
koje za njih davno pripremih
možda ću ispričati plačući
malim ubogim medvjedima
ostavljenim u crnoj šumi.

Ti koja imaš ruke nevinije od mojih,
budi blaga njegovu snu
koji je ostao bezazlen.
Ali mi dopusti da vidim
njegovo lice, dok na njega budu
silazile nepoznate godine.
I reci mi katkad nešto o njemu
da ne moram pitati strance

koji mi se čude, i susjede
koji žale moju strpljivost.

Ti koja imaš ruke nevinije od mojih,
ostani kraj njegova uzglavlja
i budi blaga njegovu snu!

(Parun, 1982: 113-114)²

„Ti koja imaš nevinije ruke“ Vesne Parun objelodanjena je 1955. godine unutar zbirke *Crna maslina* koja se poetički svrstava u kontekst razdoblja Druge hrvatske moderne (1952–1968).³ U prevladavajućoj klimi socijalne racionalnosti četrdesetih i pedesetih godina u Hrvatskoj, veliku pozornost privlačila je modernistička iracionalnost Paruničine poezije. Mladi pjesnici oduševljeno su prihvaćali tradicionalno modernistički pjesnički izraz Vesne Parun. Zato je tiskanje *Crne masline* značajan datum u hrvatskoj književnosti te zauzima „centralno mjesto u topografiji postupnog oslobođanja poslijeratne poezije od nasilnog ideologiziranja i konzervativnog formalizma.“ (Šoljan, 1988: 6)

Pjesnički tekst sadrži obavijesti o nesretnoj životnoj priči lirskoga subjekta koji osjeća nesebičnu ljubav prema muškarcu kao nedostižnom objektu.⁴ Pjesma je zapravo intimna ispovijed napaćene ženske osobnosti koja se odriče vlastite sreće zbog sreće voljenoga muškarca. Osim što se obraća „suparnici“ kojoj prepušta voljenog čovjeka, ženski subjekt ju usmjerava i nudi naputke kako joj se valja ponašati na mjestu koje joj ona sama altruistično prepušta. Prva strofa u pjesmu uvodi odnos *ja – ti – on*, gdje *ja* predstavlja poziciju lirskog subjekta, *ti* primatelja njegove intimne poruke, odnosno drugu ženu, dok je *on* objekt lirske pjesme, voljeni muškarac.

Sintagmom „ruke nevinije“ upozorava se na priznavanje osobina u skladu s kojima je ta druga osoba bolja od lirskog subjekta. Ta se sintagma pojavljuje triput: na početku, pri kraju te na samom kraju pjesme. Time stihovi tvore zaokruženu, misaono dorečenu cjelinu koja se otvara i zaključuje is-

² Svi Paruničini stihovi u radu se navode prema tom izdanju iz „Pet stoljeća hrvatske književnosti“.

³ Zbog toga se ta pjesma svrstava u hrvatske udžbenike/čitanke za četvrti razred srednje škole.

⁴ Pjesmu je moguće interpretirati i s obzirom na (auto)biografsku priču Vesne Parun. Muškarac iz pjesme zapravo je pjesnikinina prva ljubav iz gimnazijskih dana. Zvao se Pjer i bio je s otoka Brača. Vesna ga je upoznala kao šesnaestogodišnjakinja na Visu i voljela ga tijekom sedamnaest godina. S trideset i tri godine napisala je pismo Pjerovoj supruzi. Nikada ga nije poslala, bacila ga je u smeće, no njezina domaćica pismo je sačuvala i uvjerila Vesnu u njegovu umjetničku vrijednost. Pretočena u stihove, navedena epistola postala je jedna od najljepših hrvatskih ljubavnih pjesama.

tim riječima. U pjesmi se naslov pojavljuje u inverznom obliku („Ti koja imaš ruke nevinije“), čime se još jače želi istaknuti element razlikovanja između lirskoga *ja* i *ti*.

Iz strofe u strofu u pjesmi se razvija osjećaj tuge i nemoći putem ispovjednih misli žene koja nastoji nesebično voljeti te nadići vlastiti gubitak i nerealizirano ženstvo. U prvoj strofi subjekt se uspoređuje sa svojom suparnicom, mireći se s položajem koji ona uživa. U drugoj strofi lirski subjekt nizom metafora iznosi uvjete za ostvarenje ljubavi adresata i objekta, dok u trećoj savjetuje suparnicu kako da opstane njezina veza s dotičnom muškom osobom. U četvrtoj i petoj strofi metaforičnim slikama portretira se lik voljenoga. Pejzažnim motivima deskribira se osobnost muškarca. Šesta i sedma strofa sadrže ispovijed lirskog subjekta o posljedicama odustajanja od voljenoga. Rezultat je toga odustajanja bolna spoznaja o neostvarivosti tjelesne ljubavi i majčinstva. Subjektno biće žali za svime što će propustiti: zrelost, muškost, djecu i starost voljenog muškarca. Svojevrsan vrhunac lirske ispovijedi jest nerealizacija majčinstva, izgubljena prilika za potpunim doživljavanjem ljubavi. U osmoj strofi lirski subjekt nakratko istupa iz okvira altruizma i empatije te lirskom *ti* povjerava svoje želje i naputke vezane uz budućnost voljenoga. Posljednja, deveta strofa sadrži poentu afirmiranjem ideje kojom je prožeta cijela pjesma. Lirski subjekt u potpunosti podržava svoju suparnicu pretpostavljajući vlastitu sreću onoj neprežaljenog mladića.

Unikatnost pjesme temelji se i na tipu subjekta nekarakterističnom za ljubavne pjesme u kojima se obično opjevava ljubavna bol lirskoga *ja*. U pjesmi Vesne Parun subjektno je biće dostojanstveno u svojoj nesreći te neposredno tematizira svoju tjelesnost i ženstvenost izražavajući bez imalo krznanja svoja duboka osjećajna previranja. Interpretirana pjesma je „krik pregorene, izgubljene ljubavi, topla djetinja molitva i oproštajno pismo koje je mogla napisati žena u kojoj etika prevladava nad emocijama“ (Milačić, 1997: 702).

U stilskom pogledu u pjesmi su uočljivi: poredba, metafora, epitet i ponavljanje. Ponavljanjima („ti koja...“, anafora: „Neka ti...“) ističe se primatelj teksta i naglašava neposredno obraćanje lirskog subjekta lirskom *ti* kojem se pripisuju kvalitete koje adresant ne posjeduje. Pjesma obiluje metaforama, posebice u četvrtoj i petoj strofi u kojima lirski subjekt metaforičnim / personifikacijskim slikama iz prirode utječe na formiranje osobnosti i muževnosti lirskog objekta (primjerice: „Šeći njegovim žalom. Neka te susreću / ožalošćene pliskavice. / Tumaraj njegovom šumom. Prijazni gušteri / neće ti učiniti zla. / I žedne zmije koje ja ukrotih / pred tobom će biti ponizne.“). Opisana se ljubavna tematika ostvaruje uglavnom uz pomoć slika i motiva iz prirodnoga okružja (ptice, cvijeće, oblaci, gušteri, pliskavice, medvjedi, vjetar, šuma itd.). Stoga su priroda i ljubav u neraskidivom korelativnom odnosu, tako da je druga tema Paruničine pjesme primordijalna povezanost čovjeka i prirode.

U pjesmi se nalaze pjesničke slike svih vrsta. Prevladavaju vizualne slike: „kao što proljetni oblak otklanja sjene oblaka koje plove nad brijegom“, „pod nevidljivom planinom na rubu mora“, „neka te susreću ožalošćene pliskavice“, „tumaraj njegovom šumom“ itd.; zatim ima auditivnih slika: „i noć tvojega glasa voćnjak još nedodirnut olujama, „na rubu mora koje huči“, „neka ti pjevaju ptice“; manje je taktilnih slika: „koje su ga ljubile prije tebe“, „neka te miluje dječak“, „neću nikad voditi za ruku njegovu djecu“; a ima i jedna olfaktivna: „neka ti miriše cvijeće“.

Navedene su slike u službi boljeg oslikavanja onoga što subjekt iskazuje – sintagmom *noć glasa* upućuje se na nježnost, morem koje huči i pticama koje pjevaju dočaravaju se psihička stanja – nemir i radost. Iznošenje ljubavnoga sadržaja djelotvorno se projicira slikama iz prirode, a onim taktilnim u smislu ljubljenja, milovanja i držanja za ruku prikazuje se nedostignuta i neostvarena nježnost.

U pjesmi Vesne Parun znakovita je i upotreba glagolskih oblika. U „savjetodavnom“ dijelu s upozorenjima i naputcima drugoj ženi prevladava imperativ: „ostani“, „budi pobožnija“, „šeci“, „neka te susreću“ itd. Aoristni i imperfektni oblici javljaju se kad lirski subjekt s tugom i sjetom priziva sjećanja na izgubljenu ljubav: „I žedne zmijske koje ja ukrotih pred tobom će biti ponizne“, „Neka ti miriše cvijeće koje ja zalijevah svojim suzama“. Stihovi dobivaju psalmodični, molitveni ton kad lirski subjekt od svoje suparnice traži uslugu i razumijevanje.

Pjesma se sastoji od devet strofa koje sadrže nejednak broj stihova i slogova. Prva strofa ima osam stihova, druga sedam, treća ponovno osam, sljedeće četiri strofe imaju po šest stihova, pretposljednja strofa ima deset, a posljednja tri stiha. Opkoračenje je prisutno u četiri strofe s jednakim brojem stihova. Ta je pravilnost u službi nenarušavanja ritma i pojačavanja metričke gipkosti u ispovjednom dijelu pjesme gdje lirski subjekt progovara najotvorenije.

Interpunkcija je u pjesničkom tekstu Vesne Parun svedena na minimum, sastoji se od nekoliko zareza, točaka te jednog završnog uskličnika. Njime je prikladno naznačeno posljednje obraćanje lirskog subjekta. Raspored zareza i točaka unutar teksta u ulozi je naglašavanja atmosfere, općeg raspoloženja te jačine kojom je osjećajno obuhvaćena tematska ostvarenost.

Interpretacija pjesme Brune Andrića

Bruno Andrić: *Ti koja imaš ruke nevinije od mojih*
(fenotekst)

Kad ti sunce razbija prozor
Tvoje lice je vedro i lijepo
Kad ti crvena kosa pokrije čelo
Tvoje oko je duboko i široko široko
Ti koja imaš ruke nevinije od mojih
Znaj nema kruha bez motike

Kad ti mjesec obasja krevet
Gdje ti spokojno leži tijelo
Sanjaj livade, prostrane ravnice
Tada ću ti ući u snove
I reći tiho šapatom u uho
Nema rakije bez destilacije

Kad budeš negdje sjedila na klupi
Gdje se djeca igraju loptom
Zgrabi je i probuši i pobjegni skokom

Ove moje refleksije tri
Neka ti budu u glavi život cijeli
A kad budeš bakica sjeti ih se
I bit će ti milo

(Andrić, 13: 1995)⁵

Tematski se sloj Andrićeve pjesme „Ti koja imaš ruke nevinije od mojih“ izgrađuje na jednoj specifičnoj situaciji subjektivnih instancija, odnosno na relaciji onoga glasa koji se obraća, koji upućuje poruku (adresant) i onoga koji tu poruku prima (adresat). Ta se situacija izvorno oslanja na antologijsku pjesmu Vesne Parun „Ti koja imaš nevinije ruke“. U njezinoj pak pjesmi unesrećeni subjekt ženskoga spola obraća se, blago zapovijeda i povjerava zadaću čuvanja bića ljubavnih i ljubavničkih težnji „onoj koja ima nevinije ruke“, tj. onoj koja je to biće osvojila za sebe. Naravno, subjekt time nije pokoleban u postojanosti svojega osjećanja, što uzrokuje pravu poplavu savjeta, uputstava i molbi koje se i dalje odnose na voljenog premda je njegova bliskost, fizička i osjećajna, više nemoguća. Ožalošćen, a istovremeno i patnički svjestan svoje neizbježive sudbinske pozicije, subjekt najprije priznaje svoj poraz nabrajajući ingenioznim pjesničkim slikama prednosti svoje konkuren-

⁵ Svi Andrićevi stihovi u radu se navode prema spomenutom izdanju.

cije („Ti koja imaš ruke nevinije od mojih / i koja si mudra kao bezbrižnost. / Ti koja umiješ s njegova čela čitati / bolje od mene njegovu samoću, / i koja otklanjaš spore sjenke kolebanja s njegova lica, / kao što proljetni vjetar otklanja / sjene oblaka koje plove nad brijegom.“)

Imperativom u ulozi zamolbe („Onda ostani pokraj njega“, „Budi blaga njegovu snu!“) adresant konstatira da konkurencija dolazi na njegovo područje koje je ukroćeno, sređeno i zbrinuto njegovim radom, mukom i ljubavlju – *voljeni* je zapravo postao oprostorena projekcija prirodnih elemenata, bića i krajolika, čime osjećajni doživljaj biva slikovito intenziviran (npr. „Neka ti miriši cvijeće koje ja zalijevah / svojim suzama.“). I opet subjekt pronalazi utjehu u prirodi kao nadomjestku za nerealiziranost svoje ljubav – *on* je u prirodi; ono napušteno u prirodi njezina je utjeha; ona je izvor utjehe i bola, najbolja prispodoba stanja stvari: „Ja neću nikad voditi za ruku / njegovu djecu. I priče / koje za njih davno pripremiš / možda ću ispričati plačući / malim ubogim medvjedima / ostavljenim u crnoj šumi.“ Posljednji stihovni akordi molba su za savezništvo kako bi subjekt cilju svojih težnji bio uvijek u blizini („Ali mi dopusti da vidim njegovo lice“).

Andrićeva pjesma već svojim naslovom upućuje na prethodno analiziranu, ali tematski sloj toga lirskog teksta ne predviđa se jednako – pročitavši naslov, čitatelj svjesno ili nesvjesno očekuje ljubavni sadržaj natopljen emocionalnom zanesenošću. Očekivanje se iznevjeruje određenim stilskim postupcima kojima se od Andrićeve pjesme stvara postmoderna / *punk* varijacija, pretvaranjem cijelog teksta u svojevrsni makrostilem. Prema tome, ona se ne otvara toliko tematskim koliko stilskim ključem.

Andriću nije bilo do jednostavnog oponašanja, nego do izazivanja komičnog efekta na tematskoj razini komunikacije s genotekstom. Pri tom se vrijednosni potencijali fenoteksta ostvaruju stilskim postupcima, primjerice specifičnom upotrebom motiva sunca i namjernim upisivanjem naivnoga rimarija. Time se parodira klasičan oblik ljubavne lirike kojem, bez obzira na neke posebnosti, pripada pjesma Vesne Parun.

Već se u prvom stihu prve strofe javlja specifična slika: „Kad ti sunce razbija prozor“. Sunce je u tradicionalnom ljubavnom pjesništvu značajno mjesto uvođenja u dragin opis tako što ju ono najčešće nježno obasjava svojim zlatnim sunčanim zrakama. Takav je stereotipan uvodnik modificirano prisutan i u pjesmi Vesne Parun, gdje se lirskom *ti* pridaje uloga vjetra koji otklanja sjenke oblaka, tj. brige s lica voljenoga. Kod Andrića sunce nije personificirano nebesko tijelo koje se smiješi, obasjava, blago proviruje ili pozdravlja, nego ono „razbija prozor“. Tom sintagmom uvode se još neke pretpostavke. Kako je riječ o nekonvencionalnom pristupu konvencionalnim temama, možda je, u skladu s tim, drukčiji pristup ženskoj osobi, koja sada voli dugo spavati pa joj, primjerice, sunce brutalno ometa okrjepujući san po-

slije tuluma koji je trajao do kasno u noć. Upravo u jednom takvom pretpostavljenom trenutku subjekt vidi djevojčinu ljepotu izraženu jednostavnim epitetima („Tvoje lice je vedro i lijepo“). S opisa lica prelazi na kosu i čelo („Kad ti crvena kosa pokrije čelo“) te oči („Tvoje oko je duboko i široko široko“). Posljednji navod također je izvrnuta intertekstualna aluzija na stalno mjesto ljubavne / tradicionalne / petrarkističke / spomenarske poezije gdje su oči ogledalo za čitanje ljepote, nadanja, nemilosti i sličnog. Andrić ovdje ponovno upotrebljava staro na nov način tako što onom uobičajenom materijalu (očima) pridaje neuobičajene odrednice (duboko i široko). Prvotno tumačenje i ovdje dobiva svoj potvrdu. Ako je oko duboko, to bi značilo njegovu bilo kakvu iskazivost, osjećajnu i misaonu bezličnost pa bi to onda bio pogled nakon neprospavane noći (najvjerojatnije ispunjene konzumacijom alkohola), o čemu svjedoči i epitet *široko* dvaput ponovljen, što asocira na novonastale podočnjake. Pjesnik je istodobno upotrijebio i morfonološki sastav riječi: OKO, dubOKO i širOKO, širOKO, čime je djelomice ismijan pojednostavljeni rimarij naivnog ljubavog iskaza, njegova često prisutna patetičnost (*široko*, *široko*) i monotonost (devet puta ponovljen vokal o). Nakon stiha u kojem se ponavlja naslov, prva strofa završava burleskom šok-poantom s imperativom u funkciji poučnoga uvjeravanja („Znaj nema kruha bez motike“). Navedeno uključuje parodiranje izvornoga teksta dodatno pojačano ubacivanjem narodne i u razgovornom jeziku upotrebljavane izreke: Nema kruha bez motike.

Drugu strofu prožima nokturalni ugođaj snivanja i samo je po tom u suprotnosti konstruiranja poetske situacije u prethodnoj strofi. Komičan je efekt u biti isti. Čitatelj je ponovno uvučen u igru koja završava nepoštivanjem tobože unaprijed zadanih pravila. Ugođaj opuštenosti na krevetu i spavanja te unošenje blage zapovijedi, opet Paruničin retorički element („Sanjaj livade, prostrane ravnice“), rezultiraju vrhuncem u obećanju lirskoga subjekta za oniričkim poniranjem u snivani svijet lirskoga *ti* („Tada ću ti ući u snove / I reći tiho šapatom u uho“). Posljedica je opet šok jer se mjesto sna o ljubavniku (napuštena barokna slikovitost izvornika) ubacuje banalnost: „Nema rakije bez destilacije“. Takva je poenta sadržajno izmijenjena u odnosu na onu s kraja prve strofe, ali je sintaktički ostala ista. I na toj razini Andrić pronalazi mogućnosti za postizanje parodijskih efekata. Naime, riječ je o sintaktostilemu kojim se sugerira: a) okoštalost i klišeiziranost ismijavanoga poetskog modela, b) njegova monotonost i sadržajno prenemaganje. Jer, kako se tim stilemom pokazuje, ljubavna poezija, pa bila ona kanonizirana kao neosporna nacionalna vrijednost, govori uvijek o istome na sličan način, premda u Paruničinoj pjesmi postoje neka odstupanja od klasične ljubavne lirike, posebice što se tiče etike lirskog subjekta.

Komičnost u Andrićevu lirskom tekstu kulminira u trećoj strofi, gdje su spojeni disparatni patetičan izraz i banalan sadržaj. Ta je komičnost tako-

der izvedbeno građena po obrascu prve, ali s manje poetskog materijala (čitatelj je već prilagođen „šok terapiji“ pa se poetski materijal smanjuje jer se čitatelj ne želi opteretiti parodijom). Strofa započinje zamišljenom svakodnevnom situacijom sjedenja na klupi: „Gdje se djeca igraju loptom“, da bi završila bizarnim uputstvom izražajno natopljenim patetikom naglašenom opetovanjem veznika *i*:⁶ „Zgrabi je i probuši i pobjegni skokom“.

Posljednjom strofom uvodi se autoreferencijalno-ironičan pogled lirskoga subjekta na prethodno razlaganje („Ove moje refleksije tri“), gdje se refleksijama naziva ruganje postignuto konvencionalnim ljubavnim tlapnjama. Na tom mjestu semantičku važnost dobiva rima („Ove moje refleksije tri / Neka ti budu u glavi život cijeli“). Riječ je o tzv. nečistoj rimi (*tri – cijeli*), u kojoj ne dolazi do podudaranja naglasaka i suglasnika, a čijom se fonijskom vrijednošću u persiflažu upleće naivna spomenarska produkcija neiskorjenjiva u tinejdžerskim godinama, osobito među ženskom populacijom. Na taj način Andrić kvalificira objekte svojeg ismijavanja izjednačujući visoko i nisko, uzvišeno i banalno, konvencionalno i bizarno.

Završnica poprima ironično nastrojenu raspoloženost kako u odnosu na Andrićev tako i na Paruničin lirski tekst u kojem se govori o nemogućnosti starenja uz voljenog muškarca. Kod Andrića pak lirsko *ti* uvlači se u ironijsku igru subjekta do kraja („A kad budeš bakica sjeti ih se / I bit će ti milo“). Zamjetna je uporaba deminutiva (*bakica*) i neočekivane riječi *milo* na onom mjestu na kojem se podrazumijeva uvriježeni prilog *drago*: Bit će ti drago. Pored toga, ovdje se u fenotekstu po peti put ponavlja veznik *kad*, što asocira na anaforička opetovanja u genotekstu.

Što se forme tiče, ona je prilično jednostavna; postoje dvije strofe od šest stihova, jedna od tri i zadnja od četiri stiha. Strukturnom organizacijom Andrić je također na tragu izvorne pjesme, gdje su četiri strofe sestine od ukupno njih devet. Takav razmještaj strofa kod Andrića može se tumačiti i aludiranjem na oblik soneta, dakako samo u naznakama, tj. ostacima, čemu u prilog svakako ide vizualni dojam.

Valja još istaknuti kako je pjesma interpunkcijski neoznačena. Takav se postupak u velikoj mjeri treba pripisati famoznoj pjesničkoj slobodi, osobito eksploatiranoj u suvremenom hrvatskom pjesništvu. S druge strane, kako bi se izbjegla optužba za nedovoljnu točnost izrečenoga, treba ipak uočiti zarez u trećem stihu druge kitice. Zarez se na tom mjestu mogao izostaviti kao drugdje, a da se značenje ne izgubi i drastično promijeni, što je ustupak vlastitom nekonvencionalnom diktatu pisanja. Svaka uobičajenost razbijena je, a ako i postoji, onda je to u tragovima i s jasno zamjetljivom ironijom (za-

⁶ Polisindet uzrokovan konektorskom funkcijom veznika *i* dosta je čest i u pjesmi Vesne Parun. Osobito je to vidljivo u drugoj strofi.

rez je upotrijebljen u stihu s izrazito kliširanim rekvizitima: „Sanjaj livade, prostrane ravnice“).

Kada je riječ o subjektu, također je uputno poći od subjektne situacije u genotekstu. Tamo je situacija složenija te je djelomice objašnjena u tematskom sloju. Tako postoje tri lica koja tvore, moglo bi se reći, ljubavni trokut. Najprije, tu je nadređeni lirski subjekt (napuštena žena čija je ljubav jača od mržnje, izražava se osobnom zamjenicom *ja*) koji se obraća lirskom *ti* (ženska osoba kojoj se muškarac priklonio) te na kraju instancija koja je uzrok svemu, ali koja nije izravno prisutna – to je lirski *on* (muškarac). Premda je pjesma najvjerojatnije iskaz proživljenog iskustva, ona nadrašta trenutačnu zadanost i postaje univerzalno obraćanje napuštenog *ja* posrećenom *ti*, a sve, naravno, zbog „krivca“ koji se krije iza gramatičke maske zamjenice *on*.

U Andrićevoj je pjesmi situacija ponešto drukčija. Uz ostale strukture razbijen je i ljubavni trokut koji je sveden na jednosmjernu komunikaciju *ja* – *ti*. *Ja* je pritom muškoga roda, a obraća se, upozorava i blago zapovijeda lirskom *ti* ženskoga roda. Pri tom je komunikacija toga subjekta zapravo neobvezna, neopterećena igra koja je u suprotnosti s ozbiljnošću egzistencijalne situacije iznesene u genotekstu.

Već je spomenuto kako je druga osoba uvučena u poigravanje lirske subjekta. Međutim, sve to i nije tako jednostavno. Postoji možda još jedno naizgled oprečno tumačenje koji se prethodno ne potire, nego ga se značenjski obogaćuje. U izrazito autobiografskoj pjesmi Brune Andrića „Kao malog uspavljivali su me silom“ kaže se: „nikada neću znati napisati sonet / i nikada u antologiji / i pisat ću tekstove kakve umijem / i sve ih njoj posvećujem bez obzira / što ponekad izbiju nesuglasice“ (Andrić, 1995: 36). Takvo ekspliciranje onda dopušta osim parodijskog tumačenja i ono kojim se (auto)biografski naglašava jedini moguć način lirske iskazivanja – pjesnik piše onako kako zna i umije te je opet sve vraćeno na početno tumačenje pisanja kao (jedi-no moguće) igre.

II.

Metodička obrada pjesme Vesne Parun

Svrha interpretacije je upoznati učenike s pjesmom „Ti koja imaš nevine ruke“ Vesne Parun, njezinom tematikom i osnovnim motivima. Cilj je uputiti učenike u emocionalno-čulni svijet lirske subjekta meditacijskim poniranjem unutar slojeva pjesničkoga teksta, što će se ostvariti u sklopu meditacijsko-stvaralačkog nastavnog sustava. Također je nastavni cilj interpretacije afirmiranje važnih ljudskih moralnih vrijednosti, kao što su empatija, nesebičnost i altruizam.

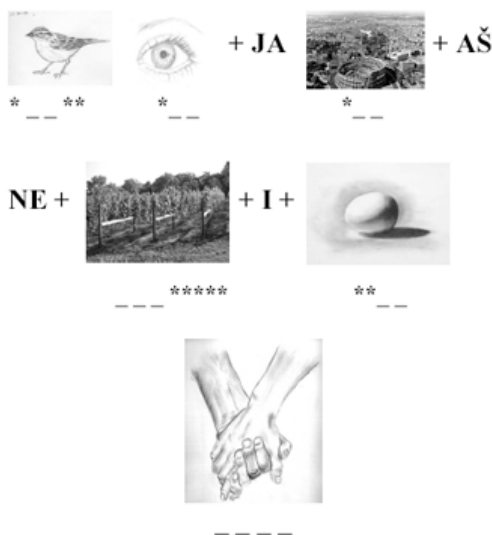
Nastavne faze

1. Duševno-tjelesna priprema s najavom teksta
2. Čitanje – prvi meditacijski susret s tekstom
3. Objava doživljaja i meditacijsko poniranje u slojeve teksta
4. Stvaralačko izražavanje
5. Međusobna komunikacija
6. Usustavljivanje
7. Zaliha

Duševno-tjelesna priprema s najavom teksta

Tijekom prve faze nastavnoga sata učenici se pripremaju za meditacijski susret s pjesmom prikladnom motivacijom koja može biti utemeljena na meditacijskom zamišljanju uz pratnju glazbe. Učenike treba uputiti da zažmire, da se opuste i da razmišljaju o vlastitoj ili tuđoj izgubljenoj, nesretnoj ljubavi te općenito na žrtvu za ljubav. Kao zvučnu kulisu te kao kreativnu inspiraciju njihovim razmišljanjima valja upotrijebiti zvučni zapis prigodne glazbe, primjerice Enyinu skladbu „Someone Said Goodbye“. Nakon slušanja slijedi heuristički razgovor o nesretnoj ljubavi i žrtvi za ljubav. Preko grafoskopa ili na nastavnim listićima potom se ponudi rebus na temelju kojeg učenici poticajno otkrivaju naslov Paruničine pjesme.

Rebus⁷

⁷ Rebus je izradila Maja Vonić, studentica hrvatskoga jezika i književnosti na osječkom Filozofskom fakultetu.

Prije ekspresivnog čitanja učitelj najavljuje interpretaciju pjesme Vesne Parun, zapisuje na ploču autoričino ime i prezime te odgonetnuti naslov pjesme.

Čitanje – prvi meditacijski susret s tekстом

Prije čitanja učitelj naznačuje broj stranice na kojoj se nalazi pjesma u udžbeniku/čitanci. Budući da je pjesma razmjerno dugačka, važno je da učenici prate tekst dok ga čita učitelj ili interpretator na zvučnom zapisu. Učenike je ujedno potrebno uputiti da tijekom čitanja pjesme obrate pozornost na emocionalna stanja lirskog subjekta.

Objava doživljaja i meditacijsko poniranje u slojeve teksta

Nakon stanke i sređivanja dojmova slijedi objava doživljaja potaknuta zadatkom: *Izdvojite tri tematske riječi koje prema vašem mišljenju najbolje opisuju Paruničinu pjesmu.* Nakon toga obvezatan je razgovor o osobinama i emocionalnim doživljajima lirskog subjekta. Osobine koji učenici navedu zapisuju se na ploču. Zadatak vezan uz meditacijsko poniranje u slojeve teksta jest izdvajanje glavnih motiva kojima se ostvaruje tema ljubavi i žrtve. Učenici iščitavaju iz pjesme čega se sve lirski subjekt odriče prepuštajući voljenog muškarca drugoj ženi. Sljedeći je zadatak otkriti značenje pejzažnih slika i motiva.

Stvaralačko izražavanje

Tijekom faze stvaralačkog izražavanja učenici povezuju osobno iskustvo i književni tekst u obliku intimnoga zapisa, mudrih misli ili sastavka tematski vezanog uz djelo. Takav tip zadatka prilagođen pjesmi „Ti koja imaš nevinije ruke“ može biti vezan uz učeničko sastavljanje pisma lirskom subjektu u kojem bi mu se uputila podrška, razumijevanje ili prijekor.

Međusobna komunikacija

U obliku čitanja svojih pisama te rasprave o zapisanom učenici iznose razmišljanja, doživljaj, tumačenje, sud (ali ne i osuđivanje!), procjenu, slaganje ili protivljenje koje je vezano uz stav lirskog subjekta. Bitno je istaknuti da nema loše pozicije koja se može zauzeti u odnosu na razmišljanja lirskog subjekta. Zato je važno da učenici ponude argumente za svoja stajališta (razvijanje polemičkih vještina) uz uvažavanje tuđega mišljenja (poticanje humane komunikacije).

Usustavljivanje

Kao dobar način usustavljivanja mogu poslužiti sljedeći citati:

a) „Onaj kome, petnaestak ljeta kasnije, posvetih *Ti koja imaš nevinije ruke* – upotrijebio je taj moj mladenački i pun optimizma *zov* kao argument svojoj škorpionskoj tvrdnji da sam, eto, i prije susreta s njim ‘bila histerična’. Jer, tu svoju Elviru s kojom se zaputih malo zatim u pakao drumova, uhoda i razbojnika – kako stoji u *Nevinijim rukama* – sretoh odmah nakon objavljivanja spomenute pjesme. Bio je to, dakle, simboličan *zov u pomoć*. Da smo se susreli malo ranije, sigurno je nikad ne bih napisala. Jer, moja je lira nakon tog susreta utihnula za dugi niz godina...” (Pavlečić, 1983: 461)

Iz toga citata učenici zaključuju da je riječ o pjesmi s autobiografskim elementima. Muškarac iz pjesme jedan je mladić, Braćanin Pjer, kojeg je Vesna Parun voljela tijekom sedamnaest godina, što znači da je pjesma posvećena stvarnoj osobi. Pjesma je imala terapijski učinak te je bila „simboličan *zov u pomoć*“ u takvoj egzistencijalnoj situaciji koja je za Parun bila toliko potresna da dugo zbog nje nije ništa pisala.

b) „Tko sam ja? Žena pjesnik, ali ne i žena muškobanja. Žena nerodilja, ali ne i žena nemajka. Ljubavnica, ali ne i preljubnica. Ona za koju je njezin *dečko* bio uvijek jedini muškarac na svijetu. Nezamjenjiv, dok god je tu, pa makar bio tek puki narcisoidni muški simbol, privlačan do bola i dalje od toga ništa. Ja, žena otpor i žena prijekor; žena lupar prilijepljen o hrid, i žena hrid o koju je prilijepljen lupar muškarac...” (Parun, 2001: 149)

Učenici zaključuju da je u prethodnom citatu Vesna Parun neposredno opisala samu sebe. Ona je žena pjesnik, a ne žena pisac. Ona je žena koja nije rodila, no pjesme su dio nje, ona je njihova majka jer je pjesmotvorkinja. Ona je žena koja je samostalna i samosvojna, a istodobno je sposobna voljeti muškarca koji nije uz nju.

Zaliha

Kao zaliha može poslužiti slušanje zvučnog zapisa pjesme Akija Rahimovskoga *Ti i ja*. Učenici dobivaju zadatak da pažljivo slušaju pjesmu i pokušaju uočiti tematsko-motivske sličnosti i razlike u odnosu na interpretiranu pjesmu Vesne Parun.

Aki Rahimovski: *Ti i ja*

Ti i ja imali smo sve u rukama,
navika od nas je strance stvorila.
Samo kad se sjetim koliko smo puta pali i ustali,
i ruke uvijek pružali.

Ti i ja sada smo na kraju puta,
Istina boli više nego rana ljuta.
Trebalo je stati kada bilo je vrijeme,
Sada je prekasno – nismo više zajedno.

Za sve ove godine uzmi dio mene,
neka ti ostane ako ti loše krene.
Sve ove godine s tobom zajedno
odlaze bez mene.

Ti i ja, bila je to čista magija oko nas,
sada slobodno luta sama.
Nekome će opet pokucati na vrata, prije ili kasnije,
a nama kao da i nije.

Za sve ove godine uzmi dio mene,
Neka ti ostane ako ti loše krene.
sve ove godine s tobom zajedno
Odlaze bez mene.⁸

U pjesmi Akija Rahimovskoga *Ti i ja* tematizira se također prekid veze i ljubavnoga odnosa. Prisutan je i motiv ruku kao simbola nježnosti i ponovnoga uspostavljanja odnosa. Pjesma je nostalgичna, temeljena na sjećanju u vezi s onim što je bilo. Subjekt se obraća lirskom *ti*, opisuje karakter njihova odnosa. Nema treće osobe, ali se navika može shvatiti kao razlog zasićenja i prekida. Svjestan bolnoga kraja subjekt dostojanstveno predlaže sjećanje na lijepe trenutke u budućim teškim životnim situacijama.

Metodička obrada pjesme Brune Andrića

Svrha je interpretacije upoznati učenike s pjesmom Brune Andrića „Ti koja imaš ruke nevinije od mojih“, njezinom tematikom, osnovnim motivima, jezikom, stilom, formom i tipom lirskoga subjekta. Cilj je također na oglednom primjeru praktično obraditi pojam parodije kao transformiranja poznatog djela na takav način da ono dobiva komičan i humorističan smisao. Interpretacijom strofe po strofu učenici će uviđati značenja Paruničine pjesme, a povratno će otkrivati i neke dodatne semantičke dimenzije Andrićeve pjesme.

⁸ Tekst pjesme preuzet s: <http://magija0000.blog.hr/> (22. kolovoza 2010).

Pitanja i zadatke u sklopu nastavnoga tumačenja valjalo bi oblikovati tako da se njima sustavno potiče intertekstualno razmišljanje i istraživanje.

Nastavne faze

1. Doživljajno-spoznajna motivacija
2. Najava i lokalizacija teme
3. Interpretacijsko čitanje
4. Objava doživljaja
5. Razrada teme
6. Usustavljivanje
7. Zadatak za samostalan rad

Doživljajno-spoznajna motivacija

Za motivaciju prije obrade pjesme Brune Andrića „Ti koja imaš ruke nevinije od mojih“ moguće je razgovarati o poslovicama o radu. Od učenika valja zatražiti da nabroje što je više moguće poslovice o radu. Taj se zadatak može aktualizirati predviđanjem učenika o tome kako će im biti kad se zaposle nakon škole i fakulteta. Potom na nastavnim listićima treba svima podijeliti poslovice o radu, parovi uspoređuju svoje poslovice, a zatim ih naglas komentiraju. Za poslovice napisane na listićima koristan je sljedeći popis.

Ako tko radi, nek se sladi.
Bez orača i kopača nema kruha ni kolača.
Bolje je uzalud raditi, nego uzalud besposlen biti.
Bolje se zahvaliti od truda nego od dangube.
Čovjek bez zanata, kao pseto bez gospodara.
Djela govore jače od riječi.
Dobro napravljeno ili nikako.
Dobro urađeno je bolje nego dobro rečeno.
Iza posla ugodno je odmarati se.
Kakav posao, takva i plaća.
Kako prostreš svoj krevet, tako ćeš u njega i leći.
Kako radio, onako se hranio.
Kako šila, onako se i nosila.
Koji rade, njima i Bog daje.
Lijeni imaju najviše posla.
Lijenost je početak svakog zla.
Nema grošića bez žuljica.
Previše baba, kilavo dijete.

Najava i lokalizacija teme

Potom će se najaviti obrada pjesme osječkog pjesnika Brune Andrića „Ti koja imaš ruke nevinije od mojih“ u kojoj se također javlja jedna poslovice o radu. Uz kratke obavijesti o autoru i poetici vremena pojavljivanja valja napomenuti da je posrijedi pjesma povezana s antologijskim lirskim tekstom Vesne Parun pa se odmah trebaju usporediti i razlike u naslovima.

Interpretacijsko čitanje

Budući da Andrićeve pjesme nema u suvremenim čitankama/udžbenicima, najprije će ju učitelj ekspresivno pročitati uz uputu da učenici pozorno slušaju te probaju uočiti neke sličnosti i razlike između dviju pjesma.

Objava doživljaja

Objava doživljaja sastoji se u bilježenju znaka + (za svidanje) ili – (za nesvidanje) na dobivenim papirićima koje učitelj pokupi za kasniju usporedbu. Svaki učenik presavije papirić, a svi se skupljeni papirići stavljaju na hrpu. U međuvremenu jedan od učenika utvrđuje omjer pozitivnih i negativnih odgovora.

Razrada teme

Pjesmu treba interpretirati strofu po strofu u obliku heurističkog dijaloga. Tijekom razgovora s pitanjima nužno je uspostaviti intertekstualni okvir interpretacije radi međusobnog osvjetljavanja i boljeg razumijevanja Andrićeve i Paruničine pjesme. Andrićeva pjesma može se samostalno obrađivati, ali je poželjno da to bude nakon sata obrade pjesme po čijem je uzoru i nastala. Prije interpretacijske konkretizacije djela nužno je razgovarati o parodiji kao pojmu u umjetnosti, posebice suvremenoj. Od velike je koristi osobno navođenje primjera parodije, a učenici će vjerojatno navesti pojedina ostvarenja iz sedme umjetnosti, primjerice više nastavaka *Mrak filma* (*Scary Movie*), u kojima se parodiraju poznati filmski horori: *Projekt vještice iz Blaira*, *Matrix*, *Šesto čulo* itd. Učenici na temelju vlastitog primjera trebaju zaključiti da parodija nastaje imitiranjem stila pojedinog razdoblja ili nekog književnog djela i žanra. Time se parodijom zauzima nekakav vrijednosni stav u odnosu na ono što se parodira te se originalnom djelu pridaju nova značenja. Naravno, od poznatijih literarnih parodija treba navesti Cervantesova *Bistrog viteza Don Quijotea od Manche* (I. dio iz 1605, II. dio iz 1615), koji je parodija viteških romana. Dobar je primjer domaće književne parodije poema Ante Kovačića *Smrt babe Čengiđkinje* (1880), nastala karakterološkim, stilskim i kompozicijskim izvrtanjem poznatoga Mažuranićeva spjeva.

Pitanja za interpretaciju

Prva strofa

1. Što primjećujete u prvoj strofi, ali i cijeloj Andrićevoj pjesmi u vezi s interpunkcijom? Usporedite interpunkciju Andrićeve s interpunkcijom Paruničine pjesme. Što zaključujete?
2. Koje se doba dana naslućuje u prvoj strofi i zašto „sunce razbija prozor“? Objasnite ulogu sunca u tradiciji ljubavne lirike.
3. Može li se odrediti komu se lirski subjekt obraća kod Andrića? Usporedite status lirskog *ja* i *ti* u obje pjesme. Što uočavate?
4. Što kod Andrića, a što kod Parun označava pojam „nevinije ruke“?
5. Što se može iz ove strofe zaključiti o izgledu osobe kojoj se govori? Usporedite ih s karakteristikama koje se u Paruničinoj pjesmi vezuju uz lirsko *ti*.
6. Koju formu prepoznajete u zadnjem stihu prve strofe Andrićeve pjesme? Koja je uloga te forme?

Druga strofa

1. Koje se doba dana naslućuje u drugoj strofi Andrićeve pjesme? Usporedite funkciju motiva iz prirode kod Andrića i kod Parun.
2. Koji stihovi asociraju na nježnost? Po čemu se može uočiti nježnost prema voljenom kod Parun?
3. Usporedite motiv sna u obje pjesme.
4. Koju formu oponaša zadnji stih? Koja je uloga tog stiha?

Treća strofa

1. Na kojem mjestu se nalazi osoba kojoj se obraća subjekt i koja je onda razlika s obzirom na izbor motiva u oba lirska teksta?
2. Kakav se efekt postiže zadnjim stihom? Koja značenja dobiva pozivanje na pjesmu Vesne Parun u takvom značenjskom kontekstu?
3. Postoji li kakva veza treće i prvih dviju strofa Andrićeve pjesme?
4. Usporedite obje pjesme na razni forme.
5. Usporedite ulogu imperativa u obje pjesme.

Četvrta strofa

1. Usporedite što u zalag lirski subjekt ostavlja lirskom *ti* kod Andrića i kod Parun.

2. Kako se kod Andrića naglašava važnost onoga što je rečeno u zadnjoj strofi? Što se time postiže? Kako se kod Parun naglašava važnost onoga što je rečeno u zadnjoj strofi?
3. Uočite ponavljanja određenih riječi ili izraza u obje pjesme. Koja je njihova uloga?
4. Koliko je doista važno ono što je lirski subjekt izrekao kod Andrića? Usporedite s porukom izvorne pjesme.
5. Na što aludira kratkoća posljednjeg stiha u Andrićevoj pjesmi?
6. Postoji li poenta Andrićeve pjesme? Usporedite s poentom izvorne pjesme.

Usustavljivanje

Usustavljivanje se povezuje s fazom objave doživljaja u obliku analize listića sa znakovima + i –. Oni kojima se više sviđa Andrićevo pjesma staju na desnu stranu učionice, a oni kojima se više sviđa Paruničina pjesma staju na lijevu stranu. Potom se količina prebrojanih znakova s početka sata, tj. prije interpretacije uspoređuje sa sadašnjim stanjem, nakon interpretacije. Učenici objašnjavaju zadržavanje ili promjenu svojega stava. Isto vrijedi ako se Andrićevo pjesma interpretira samostalno.

Zadatak za samostalan rad

Učenici trebaju odabrati jednu strofu iz Paruničine pjesme i parodirati ju na „andrićevski“ način uklapanjem u svoju parodijsku inačicu strofe dobitu poslovice o radu s početka sata.

Zaključak

Odabrane pjesme mogu se usporediti na nekoliko razina: tematskoj, motivskoj, stilskoj, na razini forme i lirskog subjekta. Pjesme najprije povezuje naslov jer su odabrani pjesnički predlošci veoma slični. Andrić je svoju pjesmu naslovio prvim stihom pjesme Vesne Parun. Na tematskoj se razini lirski tekstovi mogu promatrati na kontrastnoj osnovi. Kod Andrića se ludizmom, alogičnošću te jednostavnim i kolokvijalnim rječnikom ironizira egzistencijalna situacija iznesena kod Parun – osjećajna zanesenost lirskog subjekta zbog ozbiljne i nesretne ljubavne sudbine opisane uzvišenim stilom. Brojna stilska sredstva (usporedbe, epiteti, metafore, simboli, personifikacije) u ulozi su oslikavanja emocionalnosti i ljubavne tematike, dok Bruno Andrić piše jednostavnim stilom rijetko se služeći stilskim sredstvima (epitet, personifikacija) kojima je uloga podređena postizanju začudnosti i humora. Obje su pjesme strofične i vizualno slične na temelju stiha i strofe: odlikuje ih nejednak broj stihova s nejednakim brojem slogova unutar stihova pa je posrijedi slobodan stih. Pjesnički tekst Vesne Parun sastoji se od devet strofa s in-

terpunkcijom svedenom na najmanju mjeru. Lirski predložak Brune Andrića sastoji se od četiri strofe s mjestimičnim poigravanjima u stvaranju rime. Kod Andrića je gotovo potpuno izostavljena interpunkcija, upotrijebljen je samo jedan zarez te je time omogućena sloboda u čitanju i shvaćanju sadržaja. Lirski subjekt je u obje pjesme usmjeren na objekt obraćanja. Andrićev subjekt većinom se obraća lirskom *ti*, dok se u pjesmi Vesne Parun lirski subjekt usmjeruje i na svoja osobna proživljavanja. Subjekt je kod Vesne Parun tip dostojanstvene mučenice, dok je Andrićev subjekt tipski vedar šaljivac neopterećen životnim problemima.

Andrićev lirski tekst parodija je antologijske pjesme Vesne Parun, koja se obvezno pojavljuje u hrvatskim čitankama/udžbenicima. Povezivanjem dviju pjesama, njihovim uspoređivanjem na razini, teme, motiva, forme, stila, jezika i lirskog subjekta omogućuje se bolje razumijevanje specifičnosti svake pojedine pjesme. Pored toga, tandemska interpretacija učenicima je zanimljiva jer sami odlučuju što im se više sviđa, original ili parodija. Takvim međuknjiževnim tumačenjima kanonsko se djelo demistificira, širi se krug njegovih značenja aktualiziranjem u novom kontekstu, a učenici se istodobno upoznaju sa suvremenim pjesništvom.

Pretpostavka je intertekstualne interpretacije dobra priprema i planiranje. Zbog toga je nužno unaprijed odrediti osnovne ciljeve i zadatke takve nastave. Učitelj treba voditi računa o razlozima sparivanja odabranih djela, zatim o potencijalima boljeg shvaćanja usporedbama pojedinih djela te o načinima određivanja uspješnosti, odnosno ostvarivanja ciljeva takvog pristupa. Sve navedene pretpostavke u nastavi književnosti ispunjavaju se promišljenim relacioniranjem kanonske pjesme Vesne Parun i njezine parodije.

Literatura

- Andrić, Bruno. 1995. *Pjesme: zavod za zaštitu zdravlja*. Osijek: Studentski centar u Osijeku.
- Hebdige, Dick, 1980. *Potkultura: značenje stila*. Beograd: Rad.
- Milačić, Karmen. „Ptica i vrijeme“. *Forum*, 5-6 (1997), str. 697–706.
- Parun, Vesna. 1982. *Izabrana djela*. Priredio Nikola Milićević. PSHK, knjiga 155. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske.
- Parun, Vesna. 2001. *Noć za pakost: moj život u 40 vreća*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Pavletić, Vlatko. „Pjesma je sat koji otkucava riječi: Vlatko Pavletić razgovora s Vesnom Parun“. *Forum*, 7-9 (1983), str. 454–491.
- Rosandić, Dragutin. 2005. *Metodika književnog odgoja: temeljci metodičko-književne enciklopedije*. Zagreb: Školska knjiga.

- Sedlić, Božica. 2001. *Lijepa lijepu donosi: rječnik poslovice: poslovice na dvadeset različitih europskih jezika*. Europe House: Slavonski Brod.
- Šoljan, Antun. „Tragična ćutilnost Vesne Parun“. U: Vesna Parun: *Poezija: izbor*. 1988. Sarajevo: Veselin Masleša, str. 5–13.
- Vuković, Tvrtko. „Off line, hrvatsko pjesništvo devedesetih“. *Quorum*, 5-6 (2001), str. 263–289.

Internetski izvor

- <http://magija0000.blog.hr/> (22. kolovoza 2010).

Jakov SABLJIĆ & Mirjana MIJIĆ

A POEM AND ITS PARODY IN THE CONTEXT OF TEACHING METHODOLOGY

In Croatian textbooks for secondary schools Vesna Parun is represented with her famous poem „Ti koja imaš nevinije ruke“. This poem is an intimate confession of suffering female personality who renounces her own fortune for a man beloved. The poem by Parun can be linked with the Bruno Andrić's lyrical title „Ti koja imaš ruke nevinije od mojih“. It is a modern parody in which is very important the effect of comic and comedy. Using ludism, illogicalness, simple and colloquial vocabulary, Andrić ironizes existential situation presented by Parun – emotional infatuation of the lyrical subject with its serious and tragic love destiny described by means of lofty style. Therefore in Andrić's poem is expressed a completely different attitude towards love, intensive emotionality, dramatization of human relationships and lavish style. The connection between described poems is suitable for intertextual interpretation in the teaching of literature. Combining two poems, by comparing their level of theme, motif, form, style, language and lyrical subject provides a better understanding of the specifics of each poem. In addition, double interpretation is interesting because the students decide what they prefer, the original or a parody. Such interliterary interpretation of canonical text demystifies the literary work, expanding the circle of its meanings in a new context, and students are simultaneously getting acquainted with contemporary poetry.

Keywords: *Vesna Parun, Bruno Andrić, parody, interliterary interpretation, the poem in teaching context*